

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

A Guideline for Dual Education Management of Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province

1. ปวีศา ก้าววงศ์วิน*, 2. ชาลี ภักดี
1. Pavarisa Kawongwin*, 2. Chali Pakdi

สังกัด: 1. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
2. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Affiliation: 1. Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province

2. Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

*Corresponding Author E-Mail: Pavarisa.data.master.degree@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา 2) หาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาทฤษฎีระบบพื้นฐานของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร ครูผู้รับผิดชอบงานวัดผล ครูผู้ดูแลนักเรียนทวิศึกษา และผู้เกี่ยวข้องด้านทวิศึกษา รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแนวทางการสนทนากลุ่ม เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารจัดการการศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการศึกษาหลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เรียนในหลักสูตรทวิศึกษาอาจส่งผลกระทบต่อจัดการทรัพยากร ทำให้เกิดความขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรในการสอน ขาดอุปกรณ์เฉพาะทางที่ทันสมัยสำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการเรียนการสอน และขาดความชัดเจนในการบริหารจัดการทวิศึกษา

2) แนวทางการบริหารจัดการการศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า ควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารจัดการทวิศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและตลาดแรงงาน แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาควรมุ่งเน้นการวางแผนที่รอบคอบ การประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน

คำสำคัญ: 1. แนวทาง; 2. การบริหารจัดการ; 3. ทวิศึกษา

ABSTRACT

This research article aimed to: 1) study the management of dual education at Rajaprachanukroh School 24, Phayao Province, 2) find guidelines for the management of dual education at Rajaprachanukroh School 24, Phayao Province. This research is a qualitative research. It studies the basic systems theory of Lunenberg and Ornstein. The main informants are the school director, the deputy director, the teacher in charge of the curriculum, the teacher in charge of assessment, the teacher in charge of dual education students, and the people involved in dual education, totaling 20 people, by purposive selection. The research instruments used are semi-structured interviews and focus group discussions. The instruments were checked for content validity. The data were analyzed using content analysis.

The research found that:

1) The management of dual education at Rajaprachanukroh School 24, Phayao Province, found that there were many problems and obstacles in dual education management, such as the increase in the number of students in the dual education program, which may affect resource management, resulting in a shortage of teaching equipment and personnel, a lack of modern specialized equipment for vocational teaching, and an insufficient number of personnel to meet the needs of teaching and learning. and lack of clarity in dual education management

2) Guidelines for dual education management at Rajaprachanukroh School 24, Phayao Province, found that there should be close coordination with all relevant parties in order for the dual education management to proceed smoothly and respond to the needs of students and the labor market. Guidelines for dual education management should focus on careful planning, continuous evaluation and improvement, and the use of technology in management in order for operations to proceed efficiently and be able to respond to the needs of all relevant parties completely.

Keywords: 1. Guidelines; 2. Management; 3. Dual Education

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้มุ่งพัฒนาคุณภาพกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ในฐานะเป็นสถานศึกษาประเภทการศึกษาสงเคราะห์ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทวิศึกษา ร่วมกับวิทยาลัยการอาชีพในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2565ก) จากการดำเนินงานพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางรายวิชามีตารางเรียนตรงกับนักศึกษาระดับ ปวช. เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน สถานศึกษายังขาดความพร้อมอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จึงความจำเป็นต้องนำนักเรียนไปเรียน ณ วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ

จังหวัดพะเยา สัปดาห์ละ 3 วัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเรียนส่งผลให้ได้รับ-ส่งนักเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนมีตารางที่ซ้ำซ้อนกันและใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น ขาดงบประมาณสนับสนุนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในช่วงปิดภาคเรียนที่ 4 ของนักเรียน และขาดงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าว ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารจัดการทวิศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการบริหารจัดการทวิศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและชัดเจน เน้นการหาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพสูงขึ้น

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะวิชาการที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะอาชีพ ทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรทวิศึกษาร่วมกับวิทยาลัยการอาชีพเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง พบว่า ได้รับความสนใจจากนักเรียนเป็นอย่างมาก แต่ยังขาดความชัดเจนในด้านแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานทวิศึกษา การจัดทำตารางการจัดการเรียนรู้ ขาดบุคลากรเฉพาะด้านขาดอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทวิศึกษาต่อไปในอนาคต

งานวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยเน้นไปที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตร การวิจัยจะนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งบทความนี้ยังมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาวงการวิชาการและสังคมให้มีหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารหลักที่ใช้ในการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และหาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยการศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (2565-2566) ย้อนหลังสองปี แผนปฏิบัติการประจำปี 2566 และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปี 2566-2570 (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2565ข, 2566ก, 2566ข)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 11 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การเลือก ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน 3) ครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร จำนวน 1 คน 4) ครูผู้รับผิดชอบงาน วัสดุ จำนวน 1 คน และ 5) ครูผู้ดูแลนักเรียนทวิศึกษา จำนวน 4 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลักการสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงร่างแนวทางการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน โดยการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน 3) รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ จำนวน 1 คน 4) ครูผู้สอน จำนวน 2 คน และ 5) อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำนวน 3 รูป/คน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ SWOT สามารถสรุปการวิจัย ดังนี้

สภาพการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผลจากการวิจัย พบว่า (1) การจัดการหลักสูตรทวิศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน แต่ยังพบปัญหาในการ จัดการตารางเรียนและการประสานงานระหว่างครูผู้สอนสายสามัญและสายอาชีพ (2) การจัดการบุคลากร ซึ่ง มีบทบาทสำคัญในการจัดการทวิศึกษา แต่บางส่วนเห็นว่าควรมีการพัฒนาทักษะเฉพาะทางเพิ่มเติม และเพิ่ม จำนวนบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการเรียนการสอน (3) การจัดการทรัพยากรและอุปกรณ์ ซึ่งโรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ แต่ยังขาดอุปกรณ์เฉพาะทางที่ทันสมัยสำหรับการเรียนการสอน วิชาชีพ โดยเสนอให้มีการจัดหาวัสดุเพิ่มเติมในอนาคต (4) ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เป็นการร่วมมือ จากชุมชนและสถานประกอบการในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนทวิศึกษา แต่ยัง ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านงบประมาณและการฝึกงานในสถานประกอบการ และจากผลการ วิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) พบว่า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีจุดแข็งใน ด้าน การบูรณาการสายสามัญและสายอาชีพ ทำให้นักเรียนได้รับทักษะที่หลากหลายและพร้อมสำหรับการทำงาน ในตลาดแรงงาน และเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีหลังจบการศึกษา อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการทวิศึกษายังมีจุดอ่อนที่สำคัญคือทรัพยากรและบุคลากรที่จำกัด ซึ่งยังขาด แคลนอุปกรณ์และบุคลากรเฉพาะทางที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพ รวมถึงการจัดการ ตารางเรียนระหว่างสายสามัญและสายอาชีพที่เป็นปัญหาซับซ้อน ทำให้การเรียนการสอนบางครั้งไม่สามารถ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และโรงเรียนยังเผชิญกับอุปสรรคจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการ จัดหาอุปกรณ์และพัฒนาหลักสูตรทวิศึกษา นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เรียนในหลักสูตรทวิศึกษาอาจ ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากร ทำให้เกิดความขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรในการสอน

แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษา หาแนวทางทั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำให้ผู้วิจัยได้แนว ทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โดยใช้แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (System Approach) ที่เน้นการบูรณาการ ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการ เปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน รูปแบบทฤษฎีบริหารเชิงระบบ 5 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ เปลี่ยนแปลง ปัจจัยผลิตผล ข้อมูลป้อนกลับ และสิ่งแวดล้อม ดังนี้ 1) แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัย ป้อน (Input) ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการการคัดเลือกนักเรียนและ บุคลากร การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ 2) แนวทางการบริหาร จัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) การบูรณาการระหว่างการเรียนรู้เชิงทฤษฎี และการปฏิบัติจริง การพัฒนากระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างความร่วมมือกับ

หน่วยงานภายนอก การประเมินและปรับปรุงกระบวนการสอน 3) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานและเป้าหมายการเรียนรู้ การประเมินและวัดผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การติดตามผลลัพธ์หลังการสำเร็จการศึกษา การสนับสนุนการนำผลลัพธ์ไปใช้ในชีวิตจริง 4) แนวทางการจัดการด้านข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุง การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและปริมาณ การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน การสร้างช่องทางสื่อสารสำหรับข้อมูลย้อนกลับ เป็นการเปิดช่องทางสำหรับข้อเสนอแนะ การติดตามผลการปรับปรุงจากข้อมูลย้อนกลับ 5) แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ประกอบด้วย การปรับตัวตามแนวโน้มและกระแสโลก การพัฒนาความร่วมมือกับภาคส่วนภายนอก การจัดการทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) สภาพการบริหารจัดการทวิศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา 2) แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สรุปผลจากการศึกษา ดังนี้

สภาพการบริหารจัดการทวิศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า มีจุดแข็งและจุดอ่อนที่น่าสนใจหลายประการ ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพและความท้าทายในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะวิชาชีพควบคู่ไปกับการเรียนสายสามัญในรูปแบบทวิศึกษา แต่ยังคงมีปัญหาในด้านการจัดการที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะการจัดตารางเรียน การจัดสรรทรัพยากร และการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา หากมีการพัฒนาในประเด็นเหล่านี้ การจัดการทวิศึกษาจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งปัญหาที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิษฐา ชินธนาชูกิจ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 5 ประเด็นกลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำให้มีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาบุคลากรในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมืออาชีพ 3) เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำอย่างมั่นคงและยั่งยืน 5) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาทวิศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการประสานงานที่ชัดเจนและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ คำงาม (2561) ได้ศึกษาศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการโอนผลการเรียน และด้านที่มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ 1) ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาจัดการศึกษาเรียนร่วม หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาจัดการเรียนการสอนทวิศึกษาตามนโยบายการศึกษาแห่งชาติ นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตามความถนัดและ

ความสนใจ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่เน้นการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาสายสามัญและอาชีวศึกษา แสดงถึงความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกประสบการณ์อาชีพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่าการบริหารจัดการการศึกษาในโรงเรียนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการเปลี่ยนแปลง ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งแวดล้อม ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเข้าสู่สังคมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร บุคลากร ทรัพยากรการเรียนการสอน และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสอนและความรู้เฉพาะทาง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพงศ์ อิตาราม (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียน พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เน้นการเตรียมการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรทวิศึกษา โดยควรมีการศึกษาสภาพสังคมและท้องถิ่นอย่างรอบด้าน ก่อนการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ และควรจัดอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการสอนแบบทวิศึกษาให้มีความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร บุคลากร ทรัพยากรการเรียนการสอน และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสอนและความรู้เฉพาะทาง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

2) แนวทางการบริหารจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนรู้ โดยผสมผสานทักษะวิชาการและวิชาชีพเข้าด้วยกัน ผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสภาพแวดล้อมการทำงาน นอกจากนี้การประเมินผลการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและการฝึกปฏิบัติ จำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมทักษะทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิมาวดี สกุลศิลป์ศิริ และคณะ (2565) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มกำลังคนอาชีวศึกษาที่มีศักยภาพพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน ตลอดจนความกล้าหาญในการริเริ่มและคว้าโอกาสทางธุรกิจได้ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการวางแผนระบบการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับทั้งระบบและสนองตอบความต้องการ

3) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต (Output) มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีการพัฒนาทั้งทักษะวิชาการและวิชาชีพ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2562) ที่ศึกษาแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ด้าน เช่น การบริหารจัดการหลักสูตร การวางแผนหลักสูตร การประกันคุณภาพการ

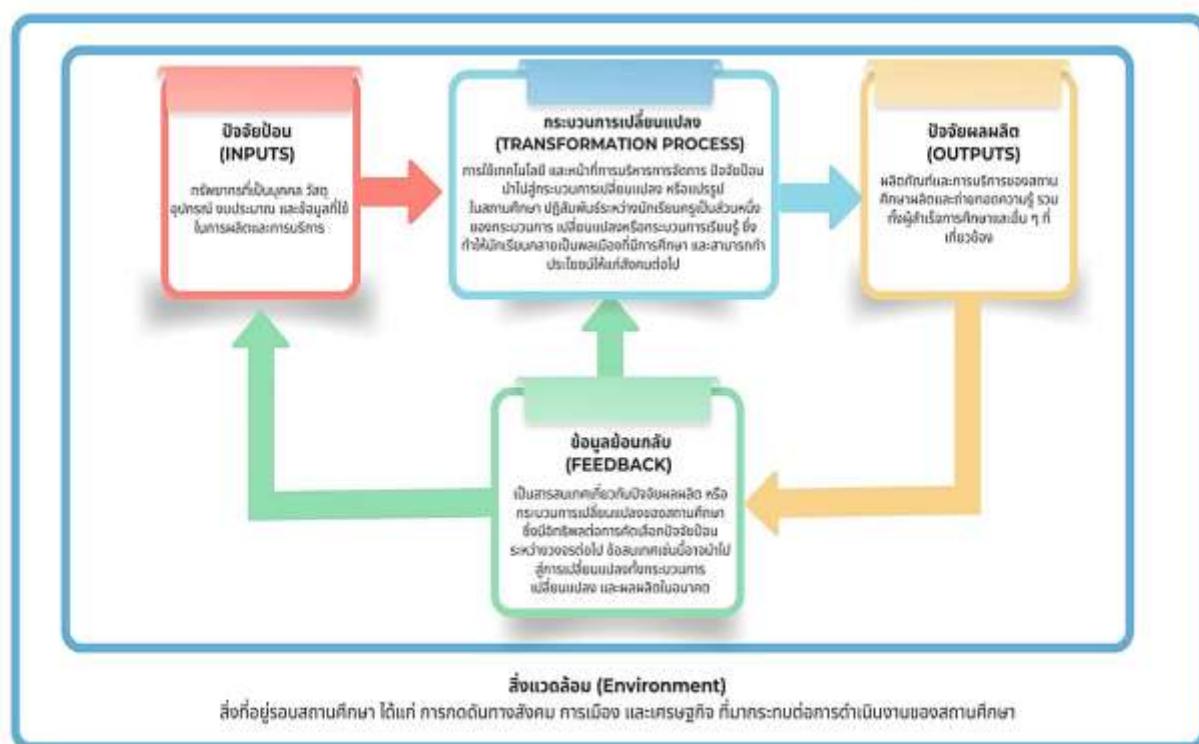
จัดการความร่วมมือ และการประเมินผลผลิต ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงหลักสูตรและการบริหารจัดการ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพสูงในอนาคต

4) แนวทางการจัดการด้านข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูล จากนักเรียน ครู บุคลากร และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการ ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การรวบรวมข้อมูลจากครูและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรับข้อมูลจากสถานประกอบการเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อทักษะของนักเรียนยัง เป็นข้อมูลที่สำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ภาสกร ฝันอ้าย และ ณัฐยา ตันตรานนท์ (2565) ซึ่งได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรทวิศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูล ย้อนกลับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนและผู้เรียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องจะ ช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักเรียนได้อย่างมีระบบ การสร้างวัฒนธรรมการรับ ฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ ช่วยให้กระบวนการ Feedback มีประสิทธิภาพสูงสุด

5) แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ให้ความสำคัญกับการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการออกแบบห้องเรียนและพื้นที่ฝึกปฏิบัติงานเพื่อกระตุ้นความคิด สร้างสรรค์และความสะดวกสบายในการเรียนรู้ รวมถึงการบูรณาการการเรียนการสอนในห้องเรียนกับการฝึก ปฏิบัติจริง เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น เทคโนโลยีประหยัดพลังงาน ยังเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการ เรียนรู้และสร้างวัฒนธรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่กล่าวถึงความสำคัญ ของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่าง ยั่งยืนและการบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและการปลูกฝังจิตสำนึกใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะและความ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการทำงานร่วมกับชุมชนยัง ช่วยส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการทวิศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ทำให้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้คือ การนำหลักการบริหารจัดการเชิงระบบมาใช้ ในการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารจัดการทวิ ศึกษาในโรงเรียนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการเปลี่ยนแปลง ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสิ่งแวดล้อม ได้รับ การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ในการเข้าสู่สังคมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุป

แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงระบบ ประกอบด้วย การจัดการด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการเปลี่ยนแปลง ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ สิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการวางแผนที่รอบคอบ การประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วนได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนใน การเข้าสู่สังคมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลงานวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารจัดการทวิศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและตลาดแรงงาน แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาควรมุ่งเน้นการวางแผนที่รอบคอบ การประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรและบุคลากร โดยการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับตลาดแรงงานและเทคโนโลยี ส่งเสริมการอบรมและพัฒนาทักษะครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่

2) การเสริมสร้างความร่วมมือและทรัพยากรสนับสนุน โดยจัดหาและปรับปรุงทรัพยากรการเรียนการสอนให้เพียงพอและทันสมัย ส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการในท้องถิ่น และประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

3) การประเมินผลและติดตามความก้าวหน้า โดยพัฒนาระบบการประเมินผลด้านวิชาการและการปฏิบัติวิชาชีพอย่างครอบคลุม รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานของผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ขอค้นพบองค์ประกอบการบริหารจัดการทวิศึกษา โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงระบบ 5 ด้านที่สำคัญ คือ องค์ประกอบการบริหารจัดการทวิศึกษาที่ได้ค้นพบนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทวิศึกษา โดยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยประเด็น ดังนี้

1) การศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาในโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึง เพื่อประยุกต์ใช้พัฒนาแนวทางการจัดการให้เหมาะสมกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24

2) การวิจัยผลกระทบระยะยาวของระบบทวิศึกษา เป็นการศึกษาผลลัพธ์ระยะยาว เช่น ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในสายงาน และผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อยืนยันประสิทธิผลของการจัดการทวิศึกษา

3) การสร้างเครือข่ายและวิเคราะห์ความต้องการตลาดแรงงาน เป็นการศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และสถานประกอบการ รวมทั้งศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่ออนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เชี่ยวชาญ ดวงใจดี และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2562). แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 581-595. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/213738>
- ธิติมาวดี สุกุลศิลป์ศิริ, สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์, และมารุต พัฒนา. (2565). การบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(6), 351-370. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/259314>
- ภาสกร ฝั้นอ้าย และณัฐยา ตันตรานนท์. (2565). สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรทวิศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 1(3), 1-14. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cmredujo/article/view/1981>
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. (2565ก). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. (2565ข). *รายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา.

- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. (2566ก). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2566 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. เอกสารอัดสำเนา. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. (2566ข). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2566-2570 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2565-2570*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิริพงศ์ อิตาราม. (2558). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุวิธญา ชินธนาชูกิจ, อนุชา กอนพ่วง, ปกรณ์ ประจัญบาน, และสฤพร เชาวันชัย. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(9), 232-249. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/253671>
- อรรณพ คำงาม. (2561). *ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพะเยา]*. University of Phayao Digital Collections. <https://updc.up.ac.th/handle/123456789/132>